

MOLDOVA

Alianța Internațională de Proprietate Intelectuală (AIPI)

Raportul de specialitate 301 cu privire la respectarea și protecția dreptului de autor în 2013

Recomandarea 301: AIPI recomandă ca Guvernul SUA activ să participe la monitorizarea evoluțiilor care vor avea loc în Moldova în anul 2013 privind problemele care vor fi analizate în Raportul de specialitate menționat.

Cuprins: Majoritatea industriilor în domeniul de autor, în special, industria programelor de calculator și industria cinematografică, adnotă probleme semnificative de respectare a drepturilor în R. Moldova. Succint, aceste industrii raportează cum că sunt slab susținute și compatibile cu activitatea de respectare a drepturilor de proprietate intelectuală și publicul nu este bine informat despre protecția dreptului de autor, iar rata pirateriei rămâne a fi constantă, în special în industria programelor de calculator.

În plus, pe lângă preocupările ce țin de respectarea drepturilor, există o deficiență juridică majoră care trebuie să fie prezentată în anul 2013 de către Guvernul RM, deoarece legislația în vigoare încalcă prevederile Acordului OMC/TRIPS, și Tratatul OMPI privind fonogramele și interpretările. Problema face referință la o licență obligatorie a dreptului de punere la dispoziția publicului în regim interactiv a fonogramele pentru interpreți și producători în baza Legii RM nr.139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe. În pofida unui drept exclusiv de distribuire după cum prevede WPPT și un drept exclusiv de reproducere după cum prevede Acordul OMC/ TRIPS, Moldova actualmente permite licența obligatorie (un simplu drept de remunerare) pentru punerea la dispoziția publicului a fonogramele : mai pe scurt se cere ca Articolul 37(1) din Legea nr.139/2010 să fie modificat.

Potrivit BSA (Business Software Alliance), rata piratării programelor de calculator în Moldova rămâne a fi cea mai înaltă din lume (în 2011 a fost de 90%). Unul din impedimentele respectării efective a drepturilor este lipsa instruirii în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală și a experienței poliției, judecătorilor, procurorilor, autorităților responsabile de respectarea drepturilor de proprietate intelectuală. În 2012, numărul controalelor întreprinse împotriva presupușilor infractori s-a diminuat al doilea an consecutiv, iar majoritatea proceselor-verbale întocmite nu au avut finalitate prin neînceperea urmăririi penale și fără atragerea persoanelor vinovate la răspundere. Aceasta este cauzată, în mare măsură, de nivelul scăzut de cunoaștere și de prioritatea acordată respectării drepturilor de proprietate intelectuală în general.

În noiembrie 2010, cel mai mare portal „național” responsabil de încălcarea dreptului de autor în Moldova a fost închis de către organele de drept (conform raportării erau înregistrați 270000 de utilizatori). Totuși, în decursul a câtorva săptămâni, același portal a fost restabilit și și-a continuat difuzarea virtuală cu același conținut ilegal; în timp ce mai este disponibil în Moldova, aparent nu mai este găzduit acolo. La moment, nu a fost deschisă nici-o urmărire sau caz penal împotriva operatorilor sau proprietarilor acestui portal ilegal pentru operațiunile sale în Moldova.

BSA a raportat că în 2012 nu a fost pornită nici-o urmărire penală pentru piratarea programelor de calculator. Mai mult ca atât, BSA a raportat că în 2011 au fost pornite 7 cazuri de urmărire penală:

4 cazuri s-au finalizat la etapa de urmărire penală, fără acțiuni ulterioare.

În 3 cazuri au fost aplicate amenzi de către instanța de judecată.

În același context, BSA a raportat că în 2012 au fost instrumentate doar 2 noi cazuri administrative cu privire la piratarea programelor de calculator și dintre acestea unul s-a finalizat prin încheierea tranzacției de împăcare (cu titularii de drepturi) și cu o amendă, iar cel de-al doilea caz se află încă în proces de judecată.

ACTIVITĂȚILE PRIORITARE PENTRU ANUL 2013

APII recomandă Guvernului Moldovei de a solicita abordarea următoarei reforme de drept în anul 2013:

- Dreptul de a pune la dispoziția publicului în regim interactiv a fonogramelor pentru interpreți și producători în conformitate cu Legea nr.139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe este în contradicție cu Acordul OMC/ TRIPS (dreptul de reproducere), cu WPPT și cu directivele UE. În schimbul unui drept exclusiv de accesibilitate după cum prevăd tratatele internaționale (de ex. articolul 14 WPPT) și dreptul de reproducere conform articolului 14 al Acordului OMC/TRIPS, în Moldova este stabilită o licență legală (dreptul la remunerare) pentru punerea fonogramelor la dispoziția publicului. Legea RM privind dreptul de autor și drepturile conexe acordă dreptul exclusiv de a pune la dispoziția publicului în regim interactiv producătorilor (art. 34(1)(e)) și interpreților lor (art. 33(2)(f)); totuși, natura exclusivă a acestui drept este anulată prin art. 37(1)(d) care permite utilizarea conținutului online fără permisiune, doar cu achitarea unei remunerări echitabile. Aceasta anulează dreptul exclusiv, ceea ce duce la încălcarea prevederilor WPPT Acordului OMC/TRIPS. Art.48(11)(d) al Legii nr.139/2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe prevede că dreptul la o remunerare echitabilă cade sub incidența gestiunii colective extinse prin intermediul organizațiilor de gestiune colectivă. Acest impediment a reprezentat o problemă în alte țări, cum ar fi Ucraina. Deoarece reprezintă o încălcare a prevederilor tratatelor internaționale, trebuie să fie modificată urgent de către Guvernul Moldovei.

APII recomandă ca Guvernul Moldovei în 2013 să aibă următoarele priorități în domeniul respectării drepturilor de proprietate intelectuală:

- Consolidarea conștientizării publicului despre importanța protecției drepturilor proprietății intelectuale prin intermediul organizării în comun între Guvern și titularii de drepturi a campaniilor publice și educaționale. Aceasta de asemenea prevede și organizarea conferințelor focusate pe estimarea drepturilor de proprietate intelectuală în general și pe importanța respectării acestora pentru a ajuta titularii de drepturi locali și străini de a crea o piață de desfacere legală în Moldova. Plus la aceasta, lansarea unei campanii de conștientizare a riscurilor consumatorilor de produse piratate, susținută de către Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală.

- Creșterea numărului de programe de instruire pentru poliție, procurori, judecători în domeniul protecției și respectării drepturilor de proprietate intelectuală – inclusiv focusându-se pe problemele piratării online.
- Creșterea numărului total de controale și cazuri intentate împotriva încălcărilor drepturilor de proprietate intelectuală.

Cu excepția unei mari încălcări menționate mai sus (dreptul de a pune la dispoziția publicului în regim interactiv pentru valorificarea fonogramelor în scop comercial), industriile dreptului de autor raportează în general că legislația în domeniul dreptului de proprietate intelectuală în Moldova este solidă (și, pentru marea majoritate, armonizată cu directivele UE). Dar, după cum s-a remarcat, cea mai mare problemă cu care se confruntă aceste industrii în Moldova este implementarea legislației în domeniu, și devastatoare este situația respectării DPI care necesită mai multe controale și ridicări, cazuri penale și condamnări în comparație cu alte state din regiune. Într-un cuvânt, protecția DPI nu mai este deja o prioritate pentru Guvernul Moldovei cum a fost în următori ani în urmă (care a condus la ameliorarea reformelor de drept); așadar, semnificativele investiții efectuate de către industriile dreptului de autor în anterioarele programe de instruire pentru autoritățile locale responsabile de respectarea DPI s-au dovedit a fi neproductive. Totuși în pofida faptului că a fost instituită o relație benefică între titularii de drepturi și Serviciul de investigare a fraudelor ale Poliției și Departamentul încălcări în domeniul DPI al Procuraturii Generale, numărul și calitatea controalelor a scăzut în ultimii ani. Poliția nu dispune de resurse suficiente, echipament și expertiză pentru a organiza verificări efective, iar stocarea și examinarea materialelor piratate rămân o preocupare majoră pentru titularii de drepturi. În 2012, organele de poliție au fost restructurate, lucru care a dus la reducerea numărului de controale. O notă pozitivă este că Ministerul Afacerilor Interne a aprobat recent o strategie de reformă internă care are drept scop ameliorarea respectării DPI.

O altă problemă o reprezintă procedurile judiciare de lungă durată; ca urmare, industriile dreptului de autor nu pot să asigure respectarea efectivă și nu pot să acapareze o platformă puternică pe piața legală din Moldova. Un punct de pornire sugerat pentru respectarea DPI ar fi pentru judecătorii de a emite hotărâri civile în câteva zile (de la 3 zile la 3 săptămâni este media în Europa Centrală) împotriva utilizatorilor și altor pirați. În Moldova, acest proces durează mai mult de 6 luni – un indicator real care demonstrează climatul slab de respectare a DPI în Moldova.